СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

РІК XLV. Ч. 264. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 12-го листопаду 1937. VOL. XLV. No. 264. Jersey City, N. J., Friday, November 12, 1937.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

БРАЗИЛІЯ ЗАПРОВАДИЛА В СЕБЕ ФАШИЗМ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Бразилійський кабінет міністрів під проводом Гетулія Варгаса змінив дотеперішню бразилійську конституцію на нову і на основі неї впровадив фашистівський, корпоративний устрій у Бразилії. У своїй проклямації до народу диктатор Варґас сказав, що цю зміну викликала конечність; стара конституція в нинішнім часі була невистарчальна. В нинішніх часах, говорив Варґас, є по цілому світі прямування урядів простягати свої впливи над економічним життям краю, щоб у той спосіб запобігти внутрішній клясовій боротьбі. Тій боротьбі найкраще запобігає корпоративний устрій, який тепер приняла також Бразилія.

ПОБОЮВАННЯ АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд пильно слідкує за розвоєм подій у Бразилії. Хоч він офіційно не забирав досі голосу в тій справі, то представники Америки працюють напружено за кулісами, щоб не допустити до дальшої фашистизації Південної Америки. Бо в обличчі аґресивности фашистівських держав, головно недавнього протикомуністичного пакту, заключеного між Німеччиною, Японією й Італією, а до якого то пакту збираються приступити, або вже приступили, такі держави як Австрія, Угорщина, Портуґалія й інші, — є в поважна небезпека, що полуднево-американські держави, які дотепер знаходилися під переважним впливом Злучених Держав Америки, готові сфашизуватись та в той спосіб висмикнутися зпід впливів американської демократії.

ЗМІНА В ФІНАНСОВІЙ ПОЛІТИЦІ АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар скарбу Генрі Морґентав заявив, що федеральний уряд рішився на далекойдучі зміни у своїй фінансовій політиці. Уряд постановив зрівноважити буджет у той спосіб, що зачне радикально обтинати свої державні видатки. Будуть значно обтяті видатки на підмоги безробітним, видатки на публичні роботи і фарми. Теперішньою політикою уряд буде заохочувати приватний бизнес до продукції й експанзії, не обкладаючи його занадто податками; себто теперішня фінансова політика піде значно „направо" й прийме засади, припоручувані віддавна опозицією.

КРИТИКА ОПОЗИЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Рівночасно з заявою Морґентава в інших місцях чолові представники опозиції, такі як Гю Джансон, бувший голова Ен Ар Ей, і сенатор Бирд, гостро критикували уряд за його радикальну політику, яка витрачує біліони (міліярди) долярів на неконечні, часто непотрібні річи, а гроші на ті річи випомповує з приватного бизнесу, який через те не може піднестись. Бирд говорив, що на фіскальний 1938 рік уряд пропонує витратити сім біліонів долярів, а це готово довести Америку до банкротства.

НАРАДИ РУЗВЕЛТА З ПІДПРИЄМЦЯМИ.

ВАШИНҐТОН. — Рузвелт відбув з приватними підприємцями низку нарад, у яких підкреслював, що уряд хоче, щоби приватний бизнес взяв знов ініціятиву в продукції й увільнив уряд з примусових федеральних робіт. Вслід за тим з приватними бизнесменами пороблено конкретні пляни, на основі яких приватний бизнес одержуватиме належні позички для оживлення продукції.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ПЕРЕПИСУ БЕЗРОБІТНИХ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія мав наради з урядниками міста в справі перепису безробітних. У цьому напрямку місто поведе належну кампанію, щоб усі безробітні в Ню Йорку як слід записалися. Навіть у школах будуть давати інструкції дітям, щоб вони напоминали своїх родичів, що треба виповнити картку безробітних.

БАГАТСТВО ЄЙЛСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

НЮ ҐЕЙВЕН (Конетикот). — Д-р Енджел, ректор Єйлського університету, заявив, що майно цього університету, на яке в головній мірі зложилися жертви багатих американців, виносить тепер 105 міліонів долярів. Єйлський університет це правдоподібно найбагатша інституція на світі.

СПІВАЦЬКА ЮНІЯ ЗАЙМАЄТЬСЯ СВОЇМИ ЧЛЕНАМИ.

НЮ ЙОРК. — Американська співацька організація, „Ди Амерікен Ґилд оф Мюзікал Артіетс", якої головою є відомий оперовий співак Лоренс Тибет, ухвалила висоту заплат для своїх членів. Також рішено займатися вандрівними театрами і нести поміч головно тим артистам, що внаслідок банкротства підприємця, або неуспіху у виставі, не мають грошей на поїзд додому.

БОРОТЬБА З ВЕНЕРИЧНИМИ НЕДУГАМИ.

В обличчі небезпеки, яка грозить американській суспільності з боку венеричних недуг, головно сифілісу, провідні жінки міста Монтклер, Ню Джерзі, почали кампанію за те, щоб усі люди піддавалися під медичну провірку. Щоб дати добрий приклад, вони самі піддалися тій провірці. Статистика стверджує, що в Америці є біля 30 міліонів заражених цією страшною недугою.

АРХЕОЛЬОҐІЧНІ ДОСЛІДИ У ТЕРЕБОВЛІ.

Д-р Ярослав Пастернак переводив недавно в Теребовлі від Музею НТШ археольоґічні розкопи на терені колишньої княжої столиці і розкрив прицьому високо на горбі камяні фундаменти деревляної церкви св. Пятниць з XVI. ст. та кілька нагробних плит з датованими написами. В іншому місці розкопав він тілопальну могилу так зв. „нордійської культури" з кінця камяної доби та прослідкував просторе селище народу „мальованої кераміки" з початку бронзової доби (коло 2000 до Хр.) Показалося, що найближча околиця Теребовлі дуже багата у памятки глибокої старовини з ріжних часів. Розкопи фінансувала кооператива „Будучність", власниця фабрики паперців „Калина" у Тернополі.

ПОЛЬСЬКІ КОСТЕЛИ РОСТУТЬ.

У Боянцях, повіт Сокаль, відбулося посвячення костела, якого доконав кс. Шукальскі з Сокаля при участі повітового старости Костоловского та інших гостей з повіту. Костел побудувано заходом комітету будови каплиць і людових домів при допомозі власниці дібр Зиберк-Плятерової, що жертвувала ґрунт під будову і помагала фінансово. — В українському селі Тухлі у Скільщині мають побудувати римо-кат. каплицю і дошкілля. Повстав орґанізаційний комітет, що фінансує справу.

ОСУШУЮТЬ ПОЛІССЯ.

В польськім міністерстві рільництва розглядають проєкт осушення теренів між ріками Стоходом і Стиром у пінському та ковельському повіті. Терени обіймають поверхню коло 200 тисяч гектарів. Першим етапом цього підприємства будуть міліораційні роботи на просторі 60 тисяч га. На днях приїде на Полісся міністерська комісія з фахівцями.

СОВЄТСЬКІ САБОТАЖНИКИ НИЩАТЬ МАШИНИ.

У сталінських металюрґічних заведеннях під Кузнецком саботажники зіпсули одну з найбільших прас у Совєтах, яка виробляла денно 3,400 брил металю по 6.5 тони кожна. Направа ушкоджень потребує довший час. Під закидом саботажу арештовано багато робітників.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

УЧИТЕЛЯ ЗАСУДИЛИ ЗА ВБИВСТВО.

Окружний суд у Ліді засудив учителя з села Дубинці, золожинського повіту, Константина Жизневского, на 6 літ вязниці і втрату прав за те, що застрілив двох селян. Була це помста на селянах, які побили його на вечерницях.

НАЙМЕНШИЙ ЧОЛОВІК НА СВІТІ ПОМЕР.

В Анґлії помер в 50-му році життя Тайм, що був найменшим чоловіком на світі. Він був 50 центиметрів високий і важив 11 кільоґрамів. Більшу частину свого життя провів він на подорожах по всіх краях Европи. Його родичі зверталися з ним раз-у-раз до найславніших спеціялістів-лікарів, але лікарі сказали, що карлик зовсім здоровий.

ПОЛІЦІЯ ІНТЕРВЕНІЮЄ ПІДЧАС ШЛЮБУ.

Старе голендерське місто Амстердам мало недавно небуденну подружню сензацію, що поліція інтервеніювала підчас шлюбу в цивільнім уряді. У тій хвилині, коли пара наречених станула перед урядовцем, який мав дати „молодятам" шлюб, до кімнати ввійшла ґрупа поліцаїв. Поліцаї схопили силою молодого і випровадили його до поліційного авта, яке ждало вже під будинком. Опісля авто пігнало швидко до поліційної станиці, де у присутности родичів і рідні відбулася траґікомічна сцена конфронтації. Виявилося, що молода наречена має ледви 17 літ, коли її наречений був уже підстаркуватим чоловіком, що перескочив уже пятьдесятку. На це подружжя не могли погодитися родичі нареченої, які були незвичайно солідними передміськими господарями. Бо на підставі прастарого голендерського звичаю, який вдержався ще на селах і якого всі традиційно придержуються, ріжниця віку між нареченими не може бути більша, як 15 літ. Того звичаєвого права не хотіли придержуватися „молодята" і проти волі родичів хотіли таки повінчатися. Тому на бажання родини мусіла інтервеніювати поліція.

НЕ ЗНАВ, ЩО РЯТУВАВ ВЛАСНУ ДИТИНУ.

В містечку Елкинс, Вірджінія, до лікаря С. Г. Гола привезли дівчину, що була поранена в автомобільнім випадку. Дівчина була так ранами обезображена, що лікар Гол не знав, що він перед собою мав власну дочку, Елойзу. Поранена померла кілька годин після випадку.

ШУКАЮТЬ НАФТИ.

В горлицькому повіті зросло в останніх часах заінтересування нафтою. Довертівшись ропних джерел на терені Кригу, Кобилянки і Домініковець, нафтові промисловці законтрактували передмістя Горлиць, зване „Магдалина". Тут після відкриття в невеликій глибині ропи зачинають рости нафтові закопи.

ПРОКОВТНУВ МЕТАЛЕВІ ГРОШІ І ВМЕР.

Як повідомляє черновецька преса, у вязничному шпиталі в Ботушанах помер вязень Микола Манолеску. Секція тіла викрила в його шлунку 200 леїв у 10 і 20-левових монетах, що спричинили затроєння крови. Манолеску вкрав ті гроші одному із співвязнів і проковтнув їх.

ШТУЧНІ ПЕРЛИ З УКЛІЇ.

Мала риба біла уклія є рибою незвичайно поширеною по українських ріках. Довжина уклії є звичайно 10—12 цм.; найбільші уклії можна стрінути на Виленщині, де вона доходить до довжини 18—20 цм.

Рибалкам доволі легко ловити уклії, бо вони беруть на кожну примaну. Зовсім непотрібно вважаємо її маловажною рибою, бо в інших краях уклія дає багато користи. В деяких околицях ловлять масово вже майже від 200 літ. Її луски вживають до виробу штучних перел. Тому ці луски фрактують амоняком, а потім розпускають в алькоголі. У торговлі знають цю рідину під назвою „есанс доріент" (есенція сходу). Цією рідиною малюємо малі скляні кульки, які потім зовсім нагадують правдиві перли. Цей спосіб відкрив іще в 18 ст. француз Жаґмен. Виріб фальшивих перел при помочі його методи став нині незвичайно популярний і — це мабуть найважніше — незвичайно поплатний.

Недавно появилися також консерви з уклій у помідоровім сосі, незвичайно смачні і притому дешеві.

15,000 ЗЛ. ГОНОРАРУ ЗА ЛІКАРСЬКУ ПОРАДУ.

До Варшави приїхав голосний віденський лікар, спеціяліст серцевих недуг, проф. Векенбах, що лікував свого часу найвизначніших державних достойників. Проф. Векенбах приїхав до Варшави, покликаний родиною власника багатого транспортового підприємства і власника кораблів на Віслі, З., що тяжко занепав на здоровлю і перебуває в санаторії в Отвоцьку. За лікарську пораду він одержав, крім звороту коштів дороги, рекордовий гонорар у висоті 15,000 зл. Хоч на вістку про його приїзд багато осіб шукало в нього поради, віденський учений, оглянувши пацієнта, виїхав негайно до Відня.

НОВИЙ ДІМ КУЛКА РОЛЬНИЧОГО У ФІРЛЕЄВІ.

У Фірлеєві, в рогатинському повіті, посвятили новозбудований дім „Кулка Рольнічого". Був присутній староста д-р Янецкі, який виголосив промову.

КАТАСТРОФАЛЬНІ ПЕРЕГОНИ.

Підчас великих самоходових перегонів у Берні (Чехословаччина) шофер Герман Лянґ віхав автом на публику, що стояла здовж перегонового шляху. Наслідки були жахливі: 3 особи згинули на місці і 7 тяжко ранених.

УКРАЇНЕЦЬ НЕ МОЖЕ НАБУТИ НІ ПЯДИ ЗЕМЛІ

ЛЬВІВ. — Витворився тепер такий стан у Галичині, що український селянин не може набути ні клаптика землі. Щоб так було, видано спеціяльні закони і для цеї цілі обєдналися польська преса й ріжні польські орґанізації. Згідно з тайною урядовою інструкцією, яка вийшла на яву в 1924 р. підчас судової розправи, з парцеляції великої посілости не сміє перейти в українські руки більше як 4% землі. І так є в дійсності. Це й доказує посол д-р Баран у „Ділі" фактами і числами. Та видно, що й цього полякам замало. Вони знову підняли величезну кампанію, звернену проти українців. А що зачіпили тут „Земске Товаржиство Парцеляцийне", якому закинули, що воно нібито фаворитує при парцеляціях українців, то виявилося з відповіди директора цеї орґанізації, Ґорчинського, що, наприклад, на Поділлі, при парцеляції в трьох повітах, а то в копичинецькім, борщівськім і заліщицькім, майже всю ту землю забрали поляки, бо забрали 96.3%. Українським селянам не продано нічогісенько.

Кольонізують на пруський лад.

До українців примінюють поляки ті самі засади, які колись примінювали до них прусаки в Познанщині, а проти чого вони протестували перед цілим світом. Будують, як от у Беднарівцях біля Заліщик, десятки осель з будинками при битій дорозі й туди спроваджують польських кольоністів до готових будинків і на скомасовані наділи.

НАСТУПАЮТЬ НА СТОЛИЦЮ КИТАЮ.

ШАНҐАЙ. — Місто Шанґай перестало бути побоєвищем. Ціле воно в руїнах. Всюди бруд. І велика доріжня. Але є вже спокій. Воєнні операції японського війська сконцентровані тепер на Нанкінґ. Зпочатку хотіли знищити це місто з літаків. Та це не вдалося. Тепер будуть його атакувати з ріки і з боків.

ГОТОВІ ПОГОДИТИСЯ.

РИМ. — Є всі познаки на те, що прийде таки до порозуміння між Італією і Великою Британією. Це порозуміння обійматиме теж Німеччину. Це може мати далеко йдучі наслідки в европейській і світовій політиці.

ПРОТИ „ЧУЖИНЕЦЬКОЇ ІДЕОЛЬОҐІЇ".

БЕРЛІН. — Видано штурмовим частинам приказ, у якім наказується їм не мати нічого спільного з „чужинецькою ідеольоґією", до якої зачислено — християнську науку. Кажеться далі, що треба жовнірам оминати „церковні церемонії", бо вони „вмерлі". Кажеться далі, що ця „чужинецька ідеольоґія" буде заступлена новою, націстичною, але так, що не буде боротьби з „чужинецькою ідеольоґією", а тільки буде змагання позбутися цеї ідеольоґії при помочі „своєї власної віри". Цей приказ є звернений проти протестантської і католицької церкви та християнської науки і християнських свят.

НЕМА ОДНОГО ДНЯ БЕЗ РОЗСТРІЛІВ.

МОСКВА. — Совєтська преса вже зачинає замовчувати розстріли. І тому можна про них знати в багатьох випадках аж тоді, коли надходить совєтська преса з далеких провінцій і міст. На всякий випадок можна вичитати кожного дня, як не в одній то в другій пресі, про десятки ново розстріляних. Сьогоднішні вісти подають, що в Україні розстрілено 10 націоналістів, а 22 особи розстрілено в інших „сфедерованих республиках".

СТРАШИТЬ „БУРЖУАЗІЮ".

МОСКВА. — Совєтська преса пише, що договір, заключений між Японією, Німеччиною й Італією, є не тільки звернений проти комунізму. Ці держави, пишуть совєтські ґазети, візьмуться теж до „буржуазії" й відберуть Франції й Анґлії кольонії, що вони їх загарбали підчас світової війни.

ГОСТРІ ЗАРЯДЖЕННЯ.

ЄРУСАЛИМ. — Щоби припинити боротьбу між жидами й арабами, видано приказ, що будуть карати смертю тих, щоноситимуть без дозволу пальну зброю і стріляти. Приказ уходить в життя з днем 18. листопаду.

ОБЄДНАЛИСЬ УСІ В ПОШАНІ ДО ПОМЕРЛОГО.

ЛОНДОН. — Бувший премієр Ремзей МекДонелд дізнав по смерти такого признання, якого ніколи не зазнав за життя. Всі партії, вороги і приятелі, дали в парляменті вираз пошани тому, що був там 26 років визначною фіґурою. Підносили в першу чергу його характер. Казали, що він ходив „одинцем" і ніде не мав властиво сильних прихильників та приятелів. Але признають, що він займе в історії визначне місце та що доперва вона оцінить належно його заслуґи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

...r mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 ...he Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сиіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає

...еса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

20 ЛІТ ТЕРОРУ

Пише американський кореспондент з Москви, що яких 1,500,000 людей були свідками величезної паради, яку влаштували Совєти минулої неділі в Москві з нагоди 20-літньої річниці існування совєтської влади. Та парада з масою війська і гармат та з окликами в честь Сталіна була така, що дійсно могла викликати в постороннього глядача вражіння страшної сили Совєтів, непереможности їхньої армії й величезної популярности совєтського режіму та надзвичайної відданости всього населення до особи „любимого" вожда, Сталіна.

Та дивним дивом, навіть і той американський кореспондент, що описав ту параду в такім приємливім для Совєтів дусі, не видержав у тоні й таки між стрічками помістив дещо, що прикриває „триюмф" Совєтів мокрим рядном. Він не міг і в тім моменті здержатись від того, щоб не завважити, що парада парадою, а дійсність дійсністю. А та дійсність вказує на те, що в цілім краю, на всіх землях Совєтів, нема спокою, що день за днем ідуть далі по всіх совєтських „републиках" нові арешти і нові розстріли тих людей, що займали високі урядові становища й уважались досі підпорою совєтської влади. Дійсність — це терор. Отже така сама, яка була й тому 20 років, коли большевики захоплювали владу. Тоді захоплювали її при помочі терору, а тепер держать її точнісенько тим самим способом. І ось тому і ті величезні паради в Москві, й ті всі заяви льояльности для Сталіна, нікого вже не переконують, бо дійсніть, себто судові процеси, арешти і розстріли вказують на що інше. А саме на те, що всюди в Совєтах, а головно в „републиках", що є „зфедеровані" з „російською републикою", є велике незадоволення з режіму в Москві.

Що з цього вийде, не беремося предсказувати. Але можемо ствердити те, що є вже очевидне, а саме, що Совєти втратили надзвичайно багато на міжнародньому ґрунті. Вони, що от виставляють для паради 1,500,000 людей, що складають такі бундючні заяви про свою силу, перестали вже бути поважною силою для тої Франції, з якою вони ввійшли в тісний мілітарний союз. І ось тому ми, що є свідками важних політичних подій у світі, не бачимо, щоб у тих подіях Совєти відгравали ролю такого чинника, з яким числилисяб великі держави. Навпаки, творяться союзи, явно протисовєтські, а нема кому станути по стороні Совєтів.

Отже виходить на таке, що світ таки не має довіря до Совєтів. Не вірить у те, що вони є силою, яка зможе вдержатись. А причиною того те, що хоч Совєти опиралися досі на терорі, то таки влади не закріпили. А що культурний світ не вірить у те, щоб можна в теперішніх часах правити постійно при помочі терору, тому й не вірить, щоб Совєти вдержалися.

Василь Ткачук.

ПИСЬМЕННИКИ, ҐРАФОМАНИ Й ВИДАВЦІ

Багато читається, а то й на кожному кроці чується, що письменник, а зокрема український письменник, бідує, жиє „в катастрофальних матеріяльних обставинах", що, одним словом, ледви животіє!

Знаємо, що причиною того, що наші автори мусять бідувати, це брак своєї держави й убогість нашої нації. Це головні причини. З цим погоджуємось і ясно здаємо собі справу з того, що наш письменник не може так жити, як жив Джек Лондон, або як жиє Шов, чи Ґолсворті.

Багата імперія — багата література, багаті автори.

Та в нас у Західній Україні є ще такі некорисні відносини, що їх можнаб усунути, й наші письменники не мусілиб аж так бідувати, як вони бідують.

Попри загально відомі речі, що письменник тут не має права вижити з пера, є ще й та заковика, що письменникові з добрим імям ще й тяжко видати твір, тобто тяжко знайти видавця й одержати бодай мізерний гонорар. В чомуж тут причина? Саме тут приступаємо до обговорення заголовка цієї статті.

Західня Україна така багата на видавництва, що (не беручи під увагу Львова, що засіяний видавництвами) навіть кожне більше містечко має як не кілька, то принаймні одно видавництво.

„Ось і розкіш для письменників, що так багато видавців натворилося", подумає дехто. Та в тому саме й непорозуміння. Не хочемо оспорювати того, що видавництво — це свого роду торговельне підприємство, але хочемо, щоб воно в нинішніх часах було **не лише** торговельним підприємством.

Як це розуміти?

Розуміємо це так, що наші видавці, добре матеріяльноситуовані, стараються якнайменше за товар заплатити. І тому видавці навіть виминають людей із відомим літературним іменням, а кидаються в ріжні сторони, щоб знайти якогось дебютанта, чи якогось писаку, яким мало треба заплатити, або й нічого.

І ми свідками, що в часі, коли справжні письменники шукають видавців, приходить до голосу нова „порода" письменників, т. зв. ґрафоманів.

І пропорція є така, що появляється один літературний твір на десять ґрафоманських.

Коли вже й заблудить який добрий письменник до такого видавця, то він не є заплачений багато краще від ґрафомана, або одержує таку саму, як він, заплату.

Це явище дуже невідрадне.

Припиняється охота творити, бо й для кого?

Цих кілька завваґ пишемо на основі правдивих подій, що трапляються згуста в нашому літературному світі.

І саме ці події набирають щораз живішого відгомону. Багато авторів пробують видавати книжки „на власну руку".

Та нікуди правди діти, що добрий письменник все останеться лихим торгівцем, хочби й власних книжок, де й субєктивізм відіграє велику ролю.

Треба зважити, що чим більше появиться книжок зпід пера ґрафоманів, тим гірше для української літератури. А такої цінної сторінки нашої культури, як література, не можемо собі легковажити. Справжній літературний твір може знайти відгук і в чужих народів, а ґрафоманський може хіба тільки заповнити видавцеві кишені срібняками.

Тому то приходиться бути ворогом тих видавців, що в них на першому пляні є власний інтерес, получений із зиском, а не мета, щоб збагатити українську літературу, якимсь новим цінним твором.

Вдаряємо в ту струну тому, що наші сусіди оставляють нас позаду.

Коли польська державна нагорода є в висоті 5,000 зл., а інші нагороди по 2,000, тоді наші нагороди є у висоті 600 зл., 400 зл. і 300 зл.

Те саме з гонорарами. В нас письменник у найбільшому українському видавництві бере найбільше 200 зл., тоді, коли польські видавці платять тисячі.

А чейже украї́нський видавець, що друкує 5,000 примірників у ціні по 1 зл., міг би заплатити щонайменше 1,000 зл. авторові.

Таки нема в нас правдивого пошанування духових вартостей людини.

Тож не дивно, що критики, коли обговорюють цілорічну книжкову продукцію, часто приходять до того висновку, що „з цьогорічної книжкової продукції дуже мало творів увійде до історії української літератури". Так буває в нас майже що року.

Ще не було в нас такого року, в котрім, як наприклад перед війною, було багато таких років, де в однім році появлялися книжки І. Франка, П. Карманського, В. Щурата, Б. Лепкого, В. Пачовського, О. Маковея, С. Чарнецького, М. Яцкова, О. Кобилянської, В. Стефаника, Л. Мартовича, О. Олеся, В. Винниченка й інші — книжки, що крім того, що ввійшли до історії української літератури, ще й досі жиють, тобто їх читають як зразки дійсної творчости.

Тоді ґрафомани не мали нічого до говорення, бо були такі знамениті критики, як Франко, Єфремів, Євшан і інші, що змісця вбивали ґрафомана.

Тепер справа представляється трохи інакше. Тепер потрапять доказати, що чийсь твір є пляґіятом, а проте знаходяться видавці, що небаром випускають нову „цвітку" такого „письменника".

І хай буде нам вільно сказати, що доки видавець не поставить собі за завдання збагачувати нашу культуру новими вартісними набутками, доти не буде в нас на тім полі поступу.

ВІДВІДАЮТЬ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

(Надіслане зо Львова).

Українсько - американська іміґрація прийме напевне з великою радістю й зацікавленням вістку, що вже в найближчому часі вона гоститиме в себе дві наші найвизначніші мистецькі одиниці, які приїдуть 8-го грудня до Ню Йорку із Старого Краю, зо Львова. Це артисти европейської слави, котрими пишається ввесь наш нарід: **композитор і дириґент Опери Антін Рудницький та його дружина — найславніша українська співачка нашого часу, прімадонна великих українських і европейських оперових театрів, Марія Сокіл.** Їх імена славні скрізь, де живе український нарід: таксамо добре знають їх у Києві чи на Полтавщині, як і на Західньо-Українських Землях, у Галичині, на Закарпатті, на Буковині. Всюди вони розславилися своїми виступами та всюди їхні виступи стають найбільшим святом місцевого українського громадянства. Та не тільки серед свого народу придбали собі славу Антін Рудницький і Марія Сокіл-Рудницька: вони, разом із славнозвісною пяністкою-віртуозкою Любкою Колесса — одинокі серед українського сучасного мистецько-музичного світу, які виборoли собі славу в найбільших центрах Европи — у Відні, Берліні, Празі, Варшаві, Ризі, Будапешті і т. д. — де вони з найбільшим успіхом працювали в оперових театрах та виступали в концертах. Антін Рудницький і Марія Сокіл, його дружина, гідно репрезентують в Европі наш нарід, наше мистецтво, нашу музику; скрізь, де тільки вони виступають, пропаґують вони українську музику у своїх концертах, збуджуючи для неї, для нашої пісні і музики, найвищі слова похвали і захоплення всієї публики та строгої европейської фахової критики. Завдяки цій нашій славній парі мистців-музик у ріжних европейських державах і містах почали голосно говорити й писати про українську пісню й музику, яку в такому знаменитому виконанні там уперше почули.

Антін Рудницький ще зовсім молода людина (йому всього 35 років), але його місце в нашому мистецтві, в історії нашої культури й музики вже й сьогодні трівке й одно з найповажніших. Він родом з Галичини (уродився біля Самбора). Скінчивши музичну консерваторію і ґімназію у Львові, почав він, маючи заледви 17 літ, виступати з концертами як пяніст-віртуоз, та в цьому самому часі одержав він уже першу нагороду на композиторському конкурсі за свої твори. Дальші музичні студії провадив він у Відні, у славного професора Сіроти, а опісля в Берліні, тогочасному музичному центрі Европи. Тут був він чотири роки стипендистом Найвищої Музичної Академії, як ученик славних майстрів: композитора Франца Шрекера та пяністів Еґона Петрі й Артура Шнабеля та дириґента Отта Клемперера. Закінчивши в р. 1926-тім берлінську Академію з золотою медалею — та одночасно університет — Рудницький почав працювати в Берліні як дириґент Опери. Та вже по році запрошують його на професора Академії до Атен (у Греції). Одночасно він звертає на себе увагу музичних кругів Великої України, які, використовуючи тогочасну політику „українізації" у Великій Україні, запрошують Рудницького на головного дириґента Опери та професора Консерваторії ім. М. Лисенка у Харкові. В Україні працював Рудницький пять літ, спершу у Харкові, потім у Києві, ставши там у передовому ряді українських композиторів і музик. Під його керуванням (як дириґента Опери й Української Фільгармонії) виставлено у Харкові оперу Миколи Лисенка „Тарас Бульба" та вперше виконано низку великих симфонічних творів наших передових композиторів: Ревуцького, Лятошинського, Козицького, Барвінського й інших.

Коли відносини у Великій Україні ставали щораз більш неможливі, коли большевицька влада почала гнобити все, що українське, Рудницький покинув Київ, дарма, що мав ще кількалітню умову з оперовим театром. Із України вивіз він свою дружину, Марію Сокіл, з якою там познайомився і ввесь час працював. Приїхавши до Львова, Рудницький став дириґентом Опери та орґанізатором усього музичного українського життя. Він орґанізує перші українські симфонічні концерти у Львові, величаве Свято Франка в р. 1933, виставу „Запорожця за Дунаєм" і „Наталки Полтавки" у Великому Оперовому Театрі у Львові і в 10 містах Галичини, виключно при участі передових оперових українських сил, орґанізує концерти української музики для шкіл, ініціює оснування „Союзу Професійних Українських Музик", врешті статтями на актуальні музичні українські і загально-европейські теми та музичними рецензіями у ріжних крайових та чужих часописах і журналах він стає виховником молодого музичного покоління.

Переїхавши до Берліна, Рудницький читає виклади про українську музику в берлінськім університеті. Це все побіч своєї основної праці — дириґентських виступів в операх і фільгармоніях у ріжних краях Европи, де всюди Рудницький виступає разом із своєю дружиною, Марією Сокіл. Побіч виконної праці дириґента та пяніста Рудницький стає одним з наших найвизначніших творців-композиторів і як такий — основоположником сучасного, нового напрямку в нашій музиці. Він перший зпоміж галицьких композиторів творить великі симфонічні твори, які виконують на великих міжнародніх концертах; він перший творить українську оперу на світову міру — на тему відомої нашої гуцульської леґенди про Довбуша. Непересічний музичний і творчий талант Рудницького мусіли признати навіть поляки, і коли весною ц. р. у Варшаві розписано великий композиторський конкурс, на який кампозитори мали прислати свої твори анонімово, без подання назвища, то перша нагорода впала на твір Рудницького. І в той спосіб лавреатом варшавського конкурсу став... українець, Антін Рудницький! Його дружина, **Марія Сокіл,** є гідною партнеркою й товаришкою свого чоловіка в мистецтві і в житті. Уроджена в самому серці України, на Запоріжжі, як донька старої козацької родини Соколів, Марія Сокіл уже змалку проявляла великий хист до співу. Вона закінчила музичну консерваторію, та доля судила їй стати спершу драматичною артисткою в театрі славної Заньковецької, в якому Марія Сокіл грала головні ролі. Випадково попала вона в Оперу, і її перший виступ (в опері „Фавст") пройшов з таким небувалим успіхом, що дирекція Опери запропонувала їй негайно становище прімадонни. Впродовж кількалітньої праці в Харківській Опері, а потім у Київській, Марія Сокіл стала найбільш відомою співачкою у Великій Україні. Її вислали як репрезентативну українську співачку до Німеччини й Італії і скрізь вона осягнула найбільші успіхи, як своїм чудовим голосом, так незвичайною музикальністю, драматичним хистом і прегарною появою. Після її перших виступів за кордоном музичні критики писали, що „...на оперовому овиді зійшла нова зірка світової величини — це Марія Сокіл"... Вийшовши замуж за Антона Рудницького й виїхавши з ним з Великої України, Марія Сокіл здобуває незабаром славу найвизначнішої української співачки і „...великої наслідниці великого Мишуги, Менцінського і Крушельницької"... Так писали про неї з нагоди її виступів у Варшавській Опері, серед найнеспрятливіших для українського артиста умов. „Як виконавчиця українських творів, головно народніх пісень, Марія Сокіл є незрівняна і неперевершена; кожна пісня набирає в її виконанні своєрідного чару і справжнього вигляду"... Так пишуть про неї наші найвизначніші львівські композитори - рецензенти.

Тепер цих двоє великих наших артистів приїжджають вперше до Злучених Держав, щоб зазнайомити і нашу еміґрацію з великими досягненнями нашого музичного мистецтва. Ми певні, що наше громадянство в Америці зустріне Антона Рудницького і Марію Сокіл у такий самий ентузіястичний спосіб, як досі скрізь зустрічали цю нашу знамениту артистичну пару. Тим більше, що вона віддала себе, приїжджаючи до Злучених Держав, на услуги доброї й великої Ідеї: їх виступи відбуватимуться **в користь будови і вивінування першого й одинокого Українського Шпиталю — „Народньої Лічниці" у Львові, оснoваної Митрополитом Кир Андреем.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Товариство „Зоря", від. 69, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13-го листопаду, в У. Н. Домі, 217—219 Іст 6-та вулиця, в годині 7'30 ввечір. Просимо членів прийти на час, як також просимо довгуючих членів прийти і вирівняти свої залеглости. Просимо привести нових кандидатів. — Е. Парницький, секр.

П. Пальмен.

ШАТИНКА

Лі Бенет, енерґійна американська спортсменка, сиділа в помешканні детектива Джана Британа.

Це вже втрете вона тут у дуже замотаній справі. Її батько, король нафти, Роґерер Бенет, заніщо в світі не смів дізнатися, що вона в Парижі, де, згадуючи мимохіть, наняла комфортне мешкання в „Асторії". Батькові сказала, що виїздить у гості до тети над озеро Мішіґен. В дійсності чкурнула з молодим симпатичним боксером у світ, який по тижні ганебно її покинув.

Не було слів обурення. Не досить, що втік, але притому ще й украв від неї жемчужне ожерелля, вартости десять тисяч долярів.

Лі Бенет відходила від ума.

— Не натрапили ви ще й досі на ніякі сліди? — спитала детектива.

Джан Британ погладив її руку.

— Тільки не тратьте надії. Драбуга нам не втече!

Молода дама направду могла вповні звіритись на пана Британа. Був то статочний добродій у середньому віці й ні трохи не був подібний до тих виснажених детективів, що їх часто бачила на екрані.

— Доволі неприємна ситуація! — бідкалася Лі Бенет. — Не можу про те повідомити поліцію. Справа моглаб стати голосна, а тоді й батько міг би легко про все дізнатися.

— Цього й непотрібно, — успокоював Британ.

Раптом Лі Бенет піднеслась, обійшла кімнату довкола й спинилася в куті перед великою чорною касою.

— Тут для мого ожерелля був би куди безпечніший сховок, ніж у шуфлядці столика в гостинниці.

— Безперечно, — притакнув Британ, — мабуть теж кращий, як і ваша шия. Моя каса завжди стоїть вам до послуг.

— Справді? — спитала Лі Бенет, а по хвилі додала: — Я так пройнята манією переслідування, що навіть не вірю касі в готелі „Асторія".

Детективові це влещувало. Було ясно, що гостя має до нього більше довіря, як до цілого світу.

— Стою вам цілий до послуг. Чи сьогодні вечір у вас не занятий?

— В мене кожний вечір вільний. Відкколи я відкрила цей крадіж, нікуди не виходжу. Мої нерви надто розстроєні. Знаєте, що? Візьмім на сьогоднішній вечір льожу в міській Ревії!

— З приємністю. Але чи дістанемо ще вільну льожу?

— Для мене скрізь знайдеться вільна льожа, — всміхнулася донька короля нафти. — Колиб я припадково спізнилася, будь ласка, виберіть з каси мій білет і заходьте в середину.

— Прекрасно! — згодився Британ. — В котрій годині?

— В девятій. Але точно, прошу!

— Авжеж, — прирік детектив і нахилився до ніжної руки спортсменки.

Колиж Лі Бенет, попрощавшись, вийшла, Джан Британ витягнувся на ввесь ріст перед дзеркалом і задоволено всміхнувся: „Маєш щастя, старий гольтіпако"!

В одинацятій годині вернувся Британ лихий додому. Лі Бенет пошуткувала собі з нього. Нараз, переступивши поріг своєї кімнати, в місячному сяйві побачив біля каси молодця в забрудженому одязі монтера. Освітивши кімнату, завважив детектив під ногами вломника малу пачку, з якої виглядав металевий вуж. Голову того вужа, так добре відомого детективам, тримав молодий вломник у руках. Осліпливий їдкий вогник уже погас. На металевих дверях каси слідно було знаки вломy — каса була відчинена.

Британ легенько засвистав крізь зуби:

— Шкода було труду, правда? — засміявся сухо. — Каса порожня.

(Кінець буде).

ПРОТОКОЛ

з нарад головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, які відбулися 15. жовтня 1937 року в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81—83 Ґренд Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж.

—o—

На зборах були присутні: головний предсідник М. Мурашко, заступник головного предсідника Г. Герман, заступниця головного предсідника Марія Малевич, головний рекордовий секретар Д. Галичин і головний фінансовий секретар-касієр Р. Слободян.

Збори відкрив головний предсідник в годині 9:30 рано, предкладаючи для полагодження і вирішення такі справи:

Інвестиції. Беручи під увагу, що банки платять тепер від грошей на щадничих контах дуже низькі відсотки, постановлено вибрати ту всю готівку Союзу, яка була депонована на щадничих контах у таких банках, що платять менше як 2 відсотки, та інвестувати ці гроші в морґеджах і бондах на вищі відсотки.

Рішено уділити перші морґеджі на такі реальности: $7,500 на реальність Івана й Марії Гнатик і $2,100 на реальність Івана Бараника в Джерзі Сити і $3,000 на реальність Марії Конлі з Фейрвю, Н. Дж. Також постановлено інвестувати $26,216.30 у забезпечених і державою запоручених морґеджах, і за $50,187.50 закупити бонди Port of New York Autority, 3½%.

Говорячи про інвестиції, зазначує головний предсідник, треба тут згадати ще про Fort Lee, N. J., 6% Improvement бонди. Справа тих бондів була вже пояснювана та проголошувана в протоколах. Як відомо, зо всіх бондів, які тепер має У. Н. Союз, це одинокі бонди, що не виплачують відсотків уже довший час. Отже заряд міста предложив тепер плян сплати тих бондів і залеглих та будучих відсотків від них. Згідно з тим пляном, заряд міста пропонує видати в заміну теперішніх 6% бондів нові довгореченцеві зворотні бонди з 3½ і 4 відсотками. А залеглі відсотки мали би бути виплачені в той спосіб, що одну десяту частину заплаченоб зараз готівкою, а решту короткореченцевими бондами. По довшій дискусії над цею справою рішено покищо не вимінювати тих бондів, а домагатись кращих умов сплати.

Постановлено поробити конечні направки на реальності Союзу під ч. 672—674 Бродвей, Вест Ню Йорк, Н. Дж., а в домі де міститься головна канцелярія У. Н. Союзу, замінити дотеперішній спосіб огрівання дому вуглям — опаловим олієм.

Переглянено кілька оферт на достарчування вугля й опалового олію для огрівання домів У. Н. Союзу та рішено приняти оферти від двох фірм, що давали найкращі умови щодо якости матеріялу та щодо ціни за них.

Справа видавання „Свободи". Як відомо, говорить головний предсідник, згідно з ухвалою конвенції У. Н. Союзу У. Н. Союз повинен перестати видавати „Свободу", а натомісць головний екзекутивний комітет є уповноважений заключити з відповідною видавничою спілкою контракт, на підставі якого ця спілка буде друкувати та поміщувати всі справи, доручені Союзом, і висилати примірники дотичного часопису членам У. Н. Союзу на таких умовах, які головний екзекутивний комітет вважатиме за відповідні і які відповідатимуть якнайкраще вимогам та інтересам нашої орґанізації. Отже у виконанні цеї ухвали головний екзекутивний комітет У. Н. Союзу веде тепер переговори зо спілкою під назвою „Українська Пресова й Книжкова Спілка" щодо умов, на підставі яких ця спілка моглаб висилати часопис для членів У. Н. Союзу, і як тільки ще деякі фомальности будуть полагоджені, то на днях підпишемо вже умову з тою спілкою.

На тім закінчено наради в годині 5:30 ввечір.

Д. Галичин,
гол. рек. секретар.

З ЖИТТЯ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.С.

—o—

ТОНТОН, МАСС.

20-літній ювилей Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 122 У. Н. Союзу.

Т-во ім. Т. Шевченка, від. 122 У. Н. Союзу, відсвяткувало 31. жовтня ц. р. 20-літній ювилей свого існування. Свято розпочалося Службою Божою і панахидою за померлих членів Т-ва, які відправив о. Бойко. При тій нагоді він виголосив у церкві проповідь, у якій закликав ставати в ряди такої славної орґанізації, якою є У. Н. Союз. Згадав також про тих перших Союзових піонірів, які закладали відділи з надією, що в них згуртуються всі свідомі українці.

По богослуженні зійшлися члени і гості з околиці до товариської галі на спільний обід, підчас якого панна Попелюк з Бостону відіграла на фортепяні кілька українських мельодій, а на переміну молодий Маршалюк відіграв пару пісень наакордіоні (гармонії). Хоч він віком іще молодий, то вже тепер видно, що до музики має дар. Коли попрацює над собою, то будуть і родичі і українська суспільність мати потіху з нього. Обох, як пяністку так і гармоніста, присутні гучно оплескували.

По обіді відбулася театральна вистава в двох діях, „Мати", написана бл. п. А. Рибаковою; та песа підкреслює потребу для всіх українців такої орґанізації як У. Н. Союз. Вивченням та приготуванням аматорів занявся гром. А. Гарматюк, секр. від. 374 з Бостону. Хоч не було багато часу на приготування, аматори вивязалися зо своїх роль досить добре. Підчас другої дії присутні в салі люди плакала над долею сиріт, котрі стратили батька; а до того мати хора, ні звідки взяти для них помочі; щойно Батько Союз обтер сирітські сльози і дав їм підмогу.

По представленні продовжалося свято. Предсідник Т-ва ім. Тараса Шевченка, від. 122, забрав слово і віддав дальше провадження його секретареві цьогож відділу, І. Давидчукові. Цей попросив до голосу головного радного У. Н. Союзу, гром. Н. Давискибу з Бостону. Майже в одногодинній промові гром. Давискиба переповів історію заснування нашого славного Союзу, згадуючи про ті труди й перешкоди, які мусіли поборювати перші його основники. Але якраз завдяки витревалій праці тих завзятих людей наша еміґрація стала славна між своїми і чужими. Також на рідних землях наші брати тішаться нашим Союзом, бо його щедра рука нераз і старому краеві помогла і помагає. Дальше бесідник закликав присутніх гостей вступати в члени Союзу, як також вписувати до нього своїх дітей. Бо кожний чоловік, що любить своїх дітей і жінку, не пожалує малої оплати, щоб забезпечити і їх і себе на тяжку годину. На випадок його смерти діти та жінка не остануться без куска хліба. Правда, часи тяжкі, заробітків нема, та всетаки можна забезпечитись кількома долярами на місяць проти ще більшого нещастя, яке може трапитися кожному чоловікові.

Промова гром. Давискиби була доцільна і цікава. По ній гості ставили запити та прикали вступити в члени Союзу.

Тепер залежить від місцевих урядників, чи вони підуть і відвідають тих людей, що могли би ще стати членами нашого Союзу. Їм треба докладніше представити, які користи виходять з членства в Союзі. Треба їм представити, що Союз має кращі умови від чужих і що чужі лише нас використовують.

Опісля секретар місцевого відділу, Давидчук, дав до провірення свій звіт з 20-літнього існування свого відділу і прочитав його присутнім. Після того забрав слово місцевий парох, о. Бойко, й навів багато цікавих образків з часів ступневого зросту У. Н. Союзу. О. Бойко нераз сам був орґанізатором Союзу; він говорив, що завдяки Союзові покінчили школи багато українських студентів. Він також говорив, як то тяжко було на початку поборoти всяких кацапів, всяких московських чи польських зайдів, які все старалися наших людей втягнути у свої круги і їх використовувати. Та український загал зрозумів, у чому річ, і зорґанізував свою власну орґанізацію, якою є У. Н. Союз.

Потім забрав іще голос радний У. Н. Союзу, Давискиба, і сказав, що з нагоди такого великого свята присутні повинні щось зложити на ціль нашого Рідного Краю. За збіркою пішли Таня Сідляр і К. Сідзінський. Збірка принесла $15, котрі призначено вислати на визвольну боротьбу.

Секр. Давидчук подякував усім гостям за участь і по відспіванні „Ще не вмерла Україна" та „Не пора" закінчився обід і розпочалася забава з танцями.

Гість.

О, ЛИСТОПАДЕ!

—o—

О, листопаде! Ти знов прийшов до нас
Щоб ті щасливі дні нам пригадати,
Як слава світом плила в час,
Що ми свобідні могли стати.

Як світ на нас тоді глядів,
А ворог корчився із люти,
Бо наш прапор там лопотів
І гимн свободи було чути.

О, листопаде наш святий,
О, слово днів та волі,
Ти нам оставив знак дорогий:
Могили скрізь по полі.

Могили тих синів-борців,
Що йшли у бій без стриму
За волю й долю кращих днів,
За нарід свій, за Україну.

О, листопаде наш святий,
Недовго дні нам твої сяли,
Недовго був ти нам вільний,
Бо знов нас в ярмо закували.

Та ми не тратим ще надій
Та не впадаєм вже в неволі,
А йдем вперед що дня якстій
Лиш до одного щастя — волі.

О, листопаде! Знов тебе ждем
Неначе гостя дорогого.
Коли покличеш, ми підем
У бій якстій всі до одного!

Микола Горішний.

З ДНЯ

ПОСТУП.

Один маляр намалював такий образ, на якому видніє фіґура чоловіка, що з цілої сили поспішає десь кудись вперед, але голова того чоловіка обернена взад. Цей образ він підписав: „Поступ".

Мимоволі нагадується цей образ, читаючи таку ґазетну новинку: **„Молоді припоручається старомодні забави".** Промовляючи до 37 конвенції Орґанізації Родичів і Вчителів, пані Бовен накликала молодь, щоб вона поверталась назад до тих старомодних забав і розривок, якими одушевлялися колись їх родичі. Вона говорила: „Повертайтесь назад до коней і возових прогульок, з їх цукорками і горіхами; назад до танців і представлень у стодолах, які нині замінено „партіями кактейлів" та „родгавзами". Переконайтеся самі, чи нинішне товариське життя дає більше приємности і здорового жарту, ніж те попереднє життя, що було скупчене на домі. Найважнішою річчю нині є повернути домові його властиве місце: зробити його осередком усього, а не місцем, з якого тільки вирушується кудись у дорогу".

ПОСПІХ ВПЕРЕД.

Що пані Бовен сказала влучні гадки, це кожний з нас у серці признає. Маємо нині автомобілі, а навіть уже на широку скалю починають впроваджувати літаки; маємо радія і починають уже впроваджувати телевізійні, себто далековидні, апарати. Маємо гарні театри, гарну їжу. Не мусимо вже нині товктися на кінних возах по шляху, повнім ям. Впродовж одної години авто занесе нас легко, вигідно, тепло, десятки миль. Не мусимо також іти кудись, щоби почути добрий концерт; покрутивши шрубку, відразу маємо першорядні оперові співи, чи симфонічну орхестру. Не потребуємо навіть силувати себе, щоб вдома, при товаристві, розказати якийсь веселий жарт: вистарчить також покрутити шрубку і почуємо з голосника першорядні жарти, висказані з мистецьким смаком. Наші господині не потребують сушити собі голови, як приготовити на зиму конфітури, мармоляду, чи як напекти тісточок, або бішкоптів. Вони навіть не потребують напружувати себе, щоб зварити якусь страву, бо все це вже є готове в пушках.

ГОЛОВА ВЗАД.

Одним словом, легке життя тепер для нас настало і ми горді з тих здобутків. Та, на жаль, враз із тими вигодами тупіє людська душа, яловіють почування, вивітрює змисл радости, щастя. Мають нині люди значно більше, ніж колись, а проте вони значно менше щасливі, ніж колись... І серед того свого „поступу" вони залюбки звертаються гадками в „добрі" минулі часи, коли люди їздили кіньми і возами по тяжких, болотнистих шляхах; коли на полі пекли картоплі і кукурудзу; коли забавлялися вдома своїм власним, не консервовим гумором; коли їли свій власний, не консервовий харч, коли слухали своєї власної, хоч і невибагливої музики. Зовсім подібно, як той чоловік на згаданому образку: ціле тіло рветься вперед, а голова звернена взад.

ТРЕБА ЗНАТИ, ЯК УЧИТИ ДІТЕЙ.

Настоятелька школи Бірлей, пані Мекінтош, заявила на зібранні родичів, що коли хочемо, щоб діти виростали на добрих громадян, корисних для родини і суспільности, то треба вже змалку заправляти їх до розвязки ріжних проблєм. Не добре є занадто вияснювати все дітям. Треба так поступати, щоб частинно відповісти дитині на її запити, а решту лишити їй, щоб вона сама розвязувала. Бо коли привчиться дитину до ясної і точної розвязки всіх питань, які вона зустрічає в житті, то коли виросте вона, захоче далі когось мати біля себе, щоб їй вияснював усі питання. Така дитина, коли виросте, часто підпорядковується волі якоїсь сильнішої людини, яка навчилася змалку стояти на своїх ногах та яка знає, що розвязки ріжних питань вона мусить шукати сама в собі, а не десь поза собою.

Щоб виховати в дитині таку самостійність, треба давати дітям більше свободи в думанні і поведенні. Наука, здобута досвідом дитини, далеко глибше вріжеться їй у память, ніж готова наука родичів чи вчителів. Готова наука, не супроводжена особистим досвідом дитини, може виплекувати її інтелект, але розслаблює її духа, її характер.

ПРОТИ НАДМІРНОГО ІНТЕЛЄКТУ.

Д-р Фріц Талбот, бувший професор Гарвардського університету, виголосив перед ґрупою професорів медицини, психольоґії і педаґоґіки, а також перед численним зібранням родичів, доклад, у якому отверто виступав проти надмірного інтелектуального розвивання дітей. Він дослівно сказав: „Коли хочете мати здорові діти, то ліпше зробите, як не будете занадто розвивати їхніх мозків. Чим вищий інтелект, тим менша можливість нормальних дітей". Далі він говорив, що розум, знання, інтелект — мусять бути розвивані рівномірно з чуттєвою сторінкою дитини. Коли в голову дитини напихається нерівномірно багато знання, то дитина зачинає духово трупішіти. Коли виросте така дитина, то не може собі в житті дати ради.

Очевидно, є винятки всюди, але родичі повинні вистерігатись уважати свої діти за „винятки".

ПРО ЖІНОК

Вже Арістид, Сократів ученик і творець фільософічної школи (380 року перед Христом) так порадив приятелеві, коли той спитався його, з якою жінкою радить йому оженитися:

„Правду сказати, не можу тобі порадити ніякої, бо та, що гарна, буде легкодушна, погана не сподобається тобі; коли буде бідна, жде вас нужда, а коли буде багата не матимеш що до говорення. Жінка занадто розумна буде собі кпити з тебе, а дурна легко тебе скомпромітує. Добродушна буде скучна, а з нагального життя тобі переміниться у вічну боротьбу".

Всеж таки цей прихильник гедонізму*) не пристосувався до власних вказівок і оженився з енергійною грекинею, від якої мав девятеро дітей.

Приятель славного німецького маляра Альбрехта Дірера, В. Піркгаймер, стрінувши раз його, сказав:

— Я вчора виглянув крізь вікно і побачив, як ти йшов із жінкою. Я дуже тішуся, коли лише бачу тебе з жінкою...

— Чомуж це? — спитався Дірер.

— Тому, що то не моя жінка — відповів Піркгаймер, який зрештою дуже цінив Дірерову жінку.

Англійський поет Мілтон осліп, а пізніше оженився з жінкою дуже гарною, одначе сварливою.

Раз відвідав автора „Втраченого Раю" лорд Бокінгем. Як Мілтонова жінка вийшла з кабінету, лорд сказав:

— Ваша жінка наче гарно розцвила рожа...

— Коли йде про колір — відповів Мілтон — то не можу про це нічого сказати, одначе відчуваю це по колючках.

Німецький фільософ Фіхте був ворогом усього, що не чоловіче й жіноче. Головнож сердив його модний тоді звичай клякати побіч дівчини, коли хто просив дівчину, щоб згодилася вийти за нього.

Раз на проході з кількома молодими студентами сказав:

— Коли бачу, що чоловік клячить перед жінкою і просить її, щоб вийшла за нього, то я готов повірити у мандрівку душ.

— Чому в мандрівку душ, учителю? — спитав один із студентів.

— Бо мені здається тоді, що в такого чоловіка ввійшла душа верблюда. Верблюд також клякає, коли на нього мають наложити тягар...

*) Гедонізм — школа фільософів, яка вчила, що вдоволення це найвища мета людини.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Українського Запомогового Товариства „Дністер", від. 361 У. Н. Союзу, відбудуться в суботу, 13-го листопаду, 1937 р., в Українськім Нар. Домі, 217—19 Іст 6-та вулиця в Ню Йорку. Кожний член має явитись на цих зборах, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени, що не зголосяться і не заплатять своїх належитостей на цих зборах, будуть суспендовані. Кожний член повинен старатися привести зі собою нового члена. Не забувайте про дітей, а старайтесь вписати до У. Н. Союзу. Без ріжниці як маєте свою дитину, чи вашого сусіда, але старайтесь, щоб дитина стала членом У. Н. Союзу. — Д. Костишин.

БОСТОН, МАСС. — Звичайні місячні збори Товариства „Дружина Князя Данила", від. 238 У. Н. Союзу, відбудуться в неділю, дня 14. листопаду, в церковній галі, 136 Арлінгтон вул., зараз по відправі. Проситься всіх старших і молодших прийти та почути дещо доброго про Союз. Приведіть з собою своїх знакомих, котрі ще не є в Союзі. Всі, що довгують, повинні вирівняти свої залеглі вкладки, бо у противнім разі будуть суспендовані. — За Уряд: І. ЧЧопик, голова; Д. Сілінський, кас.; Н. Давискиба, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Звичайні збори Бр. Ст. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу, відбудуться в неділю, 14. листопаду, в 1-шій год. пополудні, в салі церковній, при Оклей і Райс вул. Важні справи є до вирішення, тому приявність всіх членів є конечна. — М. Барабаш, предс.; Д. Кузьма, кас.; Т. Шпікула, секр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Товариства „Просвіта", від. 312 У. Н. Союзу, відбудеться в пятницю, 12-го листопаду 1937, в 8-мій годині вечором. Проситься всіх прийти на означений час.—В. Хміль, секретар.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячний мітінг Тов. Зап. Січ, відбудеться в неділю, 14-го листопаду 1937 р., в гали парохіяльній, в 2-гій годині попол. — Микитинський, предс.; Антонів, секр.

СЕНТРЕЛ ФОЛС, РОВД АЙЛЕНД. — Місячні збори Тов. ім. І. Франка, від. 93, відбудуться дня 14-го листопаду 1937 р., в годині 1:30 пополудні, під числом 59 Сентрал Ст. Кождий член обовязаний явитись на означений час, бо маємо важні справи до полагодження, а довгуючі члени мають вирівняти свої вкладки перед річним мітінгом. Обовязком кождого члена є привести хоч одного кандидата до Товариства й У. Н. Союзу. — П. Бенковський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Сестрицтва Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36 У. Н. Союзу, відбудуться в неділю, дня 14-го листопаду, в парафіяльній салі. Початок точно в годині 3-тій пополудні. Просимо членниць явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Будеться вибирати кандидати на уряди на 1938-мий рік. Кожда членкиня повинна явитися на цих зборах. Тим членам, котрі довгують, припоминається, щоб вирівняли свої вкладки. Хто з вас має діти, ще не вписані до У. Н. Союзу, приходіть на ці збори і запишіть. Нехай ваші діти стоять в У. Н. Союзі. — За уряд: Олена Скробач, предс.; Настасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СКРЕНТОН, ПА. — Місячні збори від. 280, відбудуться в неділю, 14. листопаду, в годині 2-гій пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 В. Лакавана Ев. Присутність всіх членів є конечна, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають постаратися вирівняти свої залеглости. — Р. Рубльовський, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(10)

Тропічна буря проминула так скоро, як і появилась. Громи втихли, перестав іти дощ, хмари розійшлись і знов засвітило радісне сонце. Крізь повибивані вікна до середини розбитого літака входило чудове, свіже повітря. Пані Джейн подумала хвильку і почала мовчки скидати черевики й панчохи. „Моя дорога, що ти робиш?" — запиталася здивована княгиня.

„Я хочу вилізти звідсіль та поглянути довкруги, що там надворі діється. А в черевиках не зручно драпатися по деревах", відповіла Джейн. Щоб тимкраще задоволити княгиню, вона ще додала: „Я попробую дістатися до схову літака та дістати теплі річи, бо трохи похолодніло". Вслід за тим вона почала опускати кабіну літака.

Ставнувши на непорочній землі, Джейн глибоко і радісно відітхнула. Це повітря нетрів додало їй великої сили й енергії. Миттю злетіла з неї полоска цивілізації, якою довший час вона мусіла себе окутувати, будучи в Лондоні. Знову вона стала істотою нетрів, такою самою, як і Тарзан, тільки жіночого роду. Недаром вона була його дружиною.

Ставнувши на гиляці, їй пригадалися часи, коли вона враз із Тарзаном виконувала по деревах ріжні акробатичні штучки. Нераз вона зіскакувала звисока на могутні рамена Тарзана. Та тепер Тарзана в поблизькі не було. Можливо, що він був десь сотки миль віддалений від неї. Тепер вона була рішена зустрічати небезпеки нетрів сама.